

DELIRURI CU TEMATICĂ MISTICĂ ȘI NARATIVĂ

Prof.M.Lazarescu, Paltinis, Iulie 2023

Sugestia neuropsihiatruului Gallanger de a compara intrarea în starea delirantă cu extinderea noastră cotidiană circumstanțială spre universurile unor alte lumi fictive – prin lectură, spectacole de teatru, TV etc - poate fi cu ușurință extinsă, prin trimitere și la multimilenara practică religioasă a oamenilor, funcțională și în prezent.

Oamenii contemporaneității, din toate culturile de pe glob, păstrează și în prezent instituțiile și practicile sacrale tradiționale, la care mare parte din cetățeni participă în continuare, efectiv și cu convingere.

Ori, practica religioasă obișnuită extrage realmente persoana din mijlocul vieții cotidiene, mutând-o temporar într-o lume mitică fictivă lume în care oamenii cred.... și din care se reîntorc apoi în mijlocul vieții lor de zi cu zi, deseori fortificați.

Acest aspect firesc, natural și normal al existenței omenești curente, se reîntâlnește în tematica delirantă, cu păstrarea scenariului mitico sacral de fond, cu care pacientul se identifică acum într-o manieră deficitară, ca personaj.

CAZ. O femeie de 41 ani dezvoltă un tablou psihotic cu delir de misiune divină: "E aleasa lui Dumnezeu de la care are misiunea să lupte cu diavolul". Dumnezeu îi spune zilnic ce să facă; "Duhul Sfânt vorbește prin mine". Dumnezeu a ales-o să fie un fel de proroc... pentru că "e curată, nu a mințit, nu a preacurvit,,... are și un semn pe dosul mâinii.. care indică locul unde a fost cuiul răstignirii lui Iisus..." simte și un gust amar de la pelinul dat lui Iisus iar corpul îi miroase a tămâie".

Dumnezeu o protejează și o influențează.... simte gânduri care nu sunt ale ei.. dar acestea sunt "gânduri date de Dumnezeu"...,"i se citesc gândurile cu ajutorul lui Dumnezeu".

Se simte urmărită de oameni, căci oamenii sunt "diavoliți", își dă seama de aceasta căci "simte un fior de gheață în ceafă".

Cazul evidențiază pregnant o „trans-personalizare,, delirantă, în sensul că pacienta își pierde aproape complet propria identitate, devenind un personaj ce se mulează după modelul divin dirigitor

O femeie de 28 ani dezvoltă în 2 luni o stare expansiv delirantă : „e trimisa lui Dumnezeu pe pământ; acesta a înzestrat-o cu puteri deosebite, poate prevedea viitorul, fapt ce-l exemplifică cu viitoarele acțiuni ale conducătorilor țării în relație cu președintele SUA..., în diverse scenarii”. „Dumnezeu vorbește prin vocea mea și acționează prin mine”, se simte asemeni Fecioarei Maria.

Urmează alte recăderi cu delir de grandiozitate dar și episoade depresive.

Și în acest caz pacienta resimte că divinitatea îi împrumută credința, pentru a comunica cu oamenii

O tânără de 19 ani se internează pentru o dezinhibiție însoțită de delir mistic. Debutul episodului îl descrie astfel:

.... "am început să mă simt puternică și fericită, toate gândurile din trecut îmi veneau în minte...gândurile fugeau...mi le aduce cineva înapoi...numai gânduri bune...mi le planta în minte...erau producția Domnului Dumnezeu, care printr-un mesager, probabil un înger, le punea în mine...nu erau gândurile mele, mintea mea nu le putea aduce așa rapid...vocea îngerului o auzeam în cap...Domnul îmi știa și toate gândurile căci El le știe pe toate, oamenii știu doar o parte....

Episoade ulterioare se manifestă cu tematică mistică în continuare, dar cu tablou depresiv, depersonalizare, trăiri senzitiv relaționale....Se succed și episoade în care resimte urmăriri și influențe din parte oamenilor....dar, la un al episod,... în care e și erotomană - considerând că o iubește un reporter TV-....afirmă că "trăiește o intimitate cu Dumnezeu care i se dezvăluie și îi vorbește,,....

Delirurile ne pot plasa apoi, cu un fel de naturalețe dezinvoltă, într-o lume narativă fantastică...

CAZ. Un tânăr de 20 de ani ajunge să se interneze după câteva luni în care comportamentul său s-a deteriorat, cu retragere socială și agresivitate..... La interviu relatează că totul a început când l-a văzut pe Isus îmbrăcat în alb și albastru, care i-a făcut semn cu mâna. Aceste culori capătă de acum încolo o semnificație specială pentru el...

De atunci, uitându-se în oglindă, observă că fizionomia sa se schimbă și începe să semene tot mai mult.. până la identitate,.. cu un actor care joacă rolul principal într-un film serial (Sunset Beach)... Declară familiei că el este cel din film; și subiectul filmului, tot ce se petrece acolo, e inspirat din viața lui..... Întâi e revoltat, considerând că regizorul filmului i-a furat viața;.... apoi recunoaște în acest regizor pe propriul său tată, sentimentele față de el fiind contradictorii.

Începe treptat apoi să recunoască în diverse melodii cântate de trupe de renume, întâmplări din propria-i viață.. (!!). subiectele cântecelor încep să aibă o semnificație aparte; chiar și titlurile lor sunt aluzii la intimitatea pacientului... Trece prin experiențe bizare și resimte anxietate, neputându-și explica prin ce modalități îi este cunoscută toată viața, intimitatea, gândurile, visurile. Treptat ajunge la concluzia că este o vedetă, că lumea îl recunoaște pe stradă, unii privindu-l chiar cu invidie... alții urmărindu-l și vrând să-i facă rău. ....La TV se fac aluzii la el; și, „cineva”, (probabil regizorul filmului inspirat din viața sa) încearcă să-i influențeze gândirea și comportamentul.

Consideră că mama lui e doar o femeie cu care stă în casă, iar tatăl nu e tatăl lui; tatăl lui e probabil Dumnezeu În acest caz patologia delirantă, - deși se corelează cu instanța divină prin rolul jucat de Iisus - se petrece, în esență, în lumea laică. Pacientul intră însă în lumea delirantă părăsind identitatea sa naturală – printr-un proces de depersonalizare și transformare într-un personaj de film. Regizorul filmului ajunge să fie considerat tatăl lui. sau regizorul care a făcut filmul despre el

CAZ. Un tânăr de 19 ani se internează (1996) în regim de urgență într-o stare de agitație delirantă: e convins că este o persoană importantă peste care a coborât Duhul Sfânt și care va scăpa țara de dezastru,.... lumea îl privește mai intens datorită importanței sale; există o persoană în oraș, o vrăjitoare care îl supraveghează ... care-i cunoaște gândurile și poate să-i transmită gânduri.

Urmează repetate internări, tematica delirantă rămânând de grandiozitate.. dar se centrează pe o relație cu diavolul; de fapt, cu o armată de draci care e în strânsă legătură cu vrăjitoarea care-l dirijează. Descrierile pacientului, deși marcate evident de narativitate, se mențin de-a lungul anilor în același univers, cu aceleași personaje.

Prezintă pseudohalucinații auditive imperative și comentative: o voce de femeie îi comandă ce să facă; această voce a fost făcută prin vrăji și introdusă în cap tot prin vrajă de către iad. Vocea comentează și acțiunile pacientului, îl critică, îi vorbește urât pe cei din jur;.. Personal, uneori poate controla vocea.. și când îi spune „taci voce” aceasta se oprește.....

..Afirmă alteori că se simte urmărit de un drac, printr-un ecran; acesta știe tot ce face, dracul îi controlează gândurile, mișcărilor.... îi răspândește gândurile,... toată România știe ce gândește el;

.....cei din jur văd prin ochii lui... „văd ce aude el”... cei de la radio și TV îi știu gândurile, dar nu le dau pe post ca să nu-și dea el seama; tatăl său îi citește gândurile prin tuse....

A fost într-un război cu armata de diavoli încă din copilărie, diavolii îi întindeau tot felul de capcane,.. în timpul războiului dracii controlau pământul; lui i-au dat injecții letale, prin intermediul medicului psihiatru care era controlat de draci,. dar el a câștigat războiul,

El e o persoană importantă, nu știe dacă Împărat sau Comandant, dar este protejat de Dumnezeu ori de Biblie....e o persoană importantă deoarece Împăratul a însărcinat-o pe mama lui.. „așa cum a fost însărcinată Fecioara Maria,.. și astfel s-a născut el...iar peste 10-20 ani, Împăratul va trimite o navă să plece acasă,... în Împărăție sau Paradis, nu știe exact.

Insight-ul lipsește, nu se consideră bolnav ci „fermecat” ori „vrăjit”, sau are un virus și trebuie să stea în spital 9 ani,... adică să facă 9 ani de armată în spital,... deja a făcut 4 ani ....

CAZ Un bărbat de 25 ani... în decursul a câtorva săptămâni.. simte o schimbare:... că se transformă într-un duh,.. e în centrul atenției tuturor... acasă și pe stradă... apar evenimente deosebite: mama îi sărută mâinile,.. bătând din palme aprinde luminile în oraș... totul se precizează la un moment dat: simte cum bate vântul în Timișoara și odată cu vântul „a venit credința”...

Era și înainte credincios.. dar acum, la intrarea într-o biserică..ușa s-a deschis singură... simte pe frunte o cruce... a auzit voci care au zis „acesta e fiul lui Isus Cristos”; ....unele voci erau cunoscute... dar erau și voci ale Mafiei Rusești, ...se simte urmărit de „celebrii anonimi”,

.. Simte că are puteri deosebite, să spele creierul și sângele....uneori vorbește mult, oprește oamenii pe stradă vorbindu-le despre Dumnezeu și credință... se simte bine, puternic, ușor ca un porumbel....

... în cursul altei internări.....afirmă că...simte că are un personaj mic și alb în burtă.. cu care psihiatrul discută...apoi medicul îl omoară și îl învie.....

La o altă internare...afirmă că simte șerpi ce umblă pe el și intră în el.... erau doi șerpi principali.... a intervenit și o „văduvă neagră” - care în interpretarea sa e „un șarpe pe liniile de tren CFR, care se urcă pe el și umblă în organele interne”; ...auzea cum vorbesc prietenii, care traduceau ce vorbea Mafia; se simte urmărit

După un tratament ambulator, se reinternează într-o stare de agitație, cu halucinații vizuale și auditive. Personajul care intervine acum e Vlad Țepeș (pe care îl descrie fizic amănunțit), dar care se află în corelație cu Mafia,.. îl mușcă (simte o pișcătură la nivelul inimii) astfel încât îi dă sânge de la el... așa că are sânge regal.... Vlad Țepeș îl consideră ca și pe copilul lui,... îl trage în țeapă, îi dă să bea sângele lui însuși.. și apoi îl învie... vine de 7-8 ori pe zi la el, vorbește cu „cei doi oameni care sunt în el (unul în burtă altul în piept),„...

.... Sfârșitul lumii va veni în 2093,... a fost la el și Isus Cristos;... s-ar părea că părinții lui nu sunt adevărați, că probabil se trage din Mafia rusească (este copilul lui Stalin și a lui Vlad Țepeș).

După tratament, critică parțial ideația (care totuși persistă).

Tb perceptivă în psihoza delirantă

Patologia delirantă e tradițional corelată – în context psihotic - cu tb. perceptivă halucinatorii. Cele două se referă însă la afectarea a doua zone distincte ale psihismului (în ambele funcționând evidențele):

- în delir e afectată aria identității trans-actuale cu transpunerea sinelui subiectului într-un personaj dintr-un scenariu fictiv (ce se derulează în plan metareprezentativ)
- în halucinațiile afectată aria raportărilor situaționale – desigur,..în conjuncție cu funcțiile memoriei și reprezentării imaginative

Halucinațiile se referă la „percepții fără obiect,, (lipsite de suport informativ actual) în toate ariile senzoriale. Pt delir cele mai importante sunt cele auditive ideo-verbale...care sunt cele mai apropiate de elaborarea gândurilor și vorbirii proprii a subiectului.

Halucinațiile olfactive și gustative sunt corelate cu conținutul tematic al scenariului delirant (e.g. otrăvire.. intoxicare)...cele cutanate se contopesc de obicei cu trăirile despersonalizante (ce perturbă resimțirea întregului pol corporal al persoanei)..iar cele vizuale sunt rare și nespecifice.

În psihoza delirantă se întâlnesc însă și tulburări perceptiv nehalucinatorii, precum :

- *iluzii...paraeidolii* (configurarea și interpretarea unor informații vagi)...*reprezentări eidetice* (pregnante) ....*halucinații funcționale* (ce apar doar pe fundal perceptiv vag, nespecific)...deficiențe în perceperea analitică a ansamblurilor cu fixarea pe detalii, ce sunt hipersemnificate ..(fenomenul *saliency*)

Semnificarea neobișnuită și aberantă a unor percepții decupate formal corect, stă și la baza *simptomelor de referință* (corelate centralității) și a „*percepției delirante*„ din procesul delirului primar

Când se comentează psihopatologia percepției e important să se aibă în vedere particularitățile umane ale acestei funcții psihice:

- Percepția se referă totdeauna la informații externe actuale, ce sunt decupate printr-un filtru atențional analitic, din situațiile la care subiectul participă, fiind configurate ca formă și semnificație.

- Decuparea perceptivă se produce pe fundalul unei familiarități cu ambianța, în contextul răspunsului la solicitările acesteia... și în corelație cu proiectele și preocupările subiectului, pe care le servește

Aspectele particulare ale percepției umane se mai referă la:

a/ Perceperea altor persoane prin intermediul corporalității lor, dar cu referință permanentă la trăirile și intențiile lor subiective (ToM)

b/ Perceperea unor mesaje informative purtate de limbaj, ce se corelează cu un univers de cunoaștere discursiv teoretic

c/ Permanenta autopercepere de sine, ca referențial identitar constant în raport cu situațiile evenimentțiale schimbătoare; aceasta, se bazează pe receptarea propriului corp, ca sediu al intenționalităților reflexive ale sinelui identitar, susținut de memorie și de cunoașterea culturală

Unele tulburări marginale celor de tip perceptiv din delir au în vedere tocmai referința la autoperceperea de sine,

...dimensionată prin subiectivitatea incorporată, resimțită ca zonă privată, intimă, care aparține exclusiv subiectului,....din care izvorăsc gândurile, deciziile și acțiunile proprii, pentru care se simte responsabil

În fundalul acestei subiectivități încorporate, subiectul își resimte derularea cursului ideativ; ce poate fi perturbat formal prin: - accelerare, oprire, gol mental, interferență ideatică, mixaj identic necontrolat (mentism) etc. La acest nivel pot apărea trăiri de tipul: - controlul gândirii (g.), transparența g., sonorizarea, blocajul, inserția, extragerea g. etc.; adică, simptome de transparență/influență psihică

Tabloul clinic al delirurilor mai complexe (de model schizo +) se intrică cu tulburări perceptivе (și de trasp/infl), între care mai importante sunt hal auditive și tb. de semnificație specială (cele de trasp/infl fiind mai apropiate de sd. depersonalizării) De ex.

O femeie de 30 ani devine treptat tot mai credincioasă.. și ajunge să fie convinsă că prin rugăciunile sale fratele (bolnav) s-a făcut bine,.. și că poate influența evenimentele ... vede semne cerești care i se adresează... “o lună mare, roșie cu o coadă de fum”... se simte angrenată în lupta cu forțele răului.

Un bărbat de 27 ani devine treptat suspicios prezentând idei senzitiv relaționale și de persecuție... nu se mai recunoaște în oglindă ...nu știe ce se întâmplă în jur... ceva e schimbat.(!!)....

... refuza să mănânce de teama de a nu fi otrăvit... mâncarea miroase urât (a cadavru.. gust de iarbă.. de pământ)...refuză să comunice cu părinții.. are senzația că altcineva a luat chipul mamei.. halucinații auditive elementare. ..are impresia că pieptul, sternul și mușchiulatura formează o stea cu 5 colțuri, fapt care ar avea o semnificație deosebită

O pacientă de 26 ani devine treptat mai retrasă..cu interpretări delirante:... pornind de la anumite detalii anatomice concluzionează că prietenul său e homosexual....vede oamenii cu cearcăne „care desigur sunt morți... simte miros de putrefacție....a văzut o anumită configurație a norilor pe cer în formă de „T” sau cruce.. de unde a dedus că se apropie sfârșitul lumii..

-Un bărbat de 36 ani dezvoltă în câteva luni o retragere socială cu suspiciune, tulburări de somn, halucinații auditive:

“aud voci de femei și bărbați în capul meu care mă cheamă în diferite locuri, să le semnez acte, îmi spun că e poliția pe urmele mele..... uneori încerc să le răspund când nu îmi dau seama că sunt doar în capul meu,.....le răspund și când mă amenință...

.. ”vocale” îmi și cunosc gândurile, doar sunt în capul meu, știu ce gândesc, îmi bagă noi gânduri, mă influențează, mă dirijează să mă îndrept spre locul unde să semnez actele.

O pacientă de 30 ani resimte cum se instalează o atmosferă schimbată a ambianței, a lumii,.. se adăugă percepții cu o semnificație deosebită.: “am văzut o pisică cu colți mari care era trimisă de Dumnezeu”....; “ în curte erau pene și un topor înfipt într-un lemn, pe care sigur vecinii l-au pus în mod special...”; „când am tras apa la baie am auzit un mieunat de pisică”, „telefonul sună ciudat...”;”pe stradă am văzut o mașină albastră, care sigur a venit după mine”....;”am primit o floare specială, care (sigur) se numește A (numele pacientei), astfel încât am căpătat puteri speciale asupra diavolului”.....“pot să-l împrăști, să-l distrug, sau să-l adun pe diavol

O femeie de 28 ani debutează în decurs de câteva luni (2002) cu impresia că pe stradă oamenii o urmăresc cu privirea, prin TV i se transmit mesaje, simte gânduri ce nu-i aparțin referitoare la moarte, aude tot felul de lucruri: lătrat de câine, plâns de copil, cântare preoțească, vocile părinților și rudelor care discută despre moartea sa și vorbesc despre ea; dispoziție depresivă cu vagă ideație suicidară...afirmă: “parcă s-a rupt ceva în mine, nu mă mai pot regăsi...ceva se întâmplă pe aici și nu știu ce...”..”i s-au transmis mesaje special printr-un film, colegele de salon se uită ciudat la ea...nu știe ce se întâmplă”.

O femeie de 28 ani debutează în decurs de câteva luni (2002) cu impresia că pe stradă oamenii o urmăresc cu privirea, prin TV i se transmit mesaje, simte gânduri ce nu-i aparțin referitoare la moarte, aude tot felul de lucruri: lătrat de câine, plâns de copil, cântare preoțească, vocile părinților și rudelor care discută despre moartea sa și vorbesc despre ea; dispoziție depresivă cu vagă ideație suicidară...afirmă: “parcă s-a rupt ceva în mine, nu mă mai pot regăsi...ceva se întâmplă pe aici și nu știu ce...”..”i s-au transmis mesaje special printr-un film, colegele de salon se uită ciudat la ea...nu știe ce se întâmplă”.